

ZÁNĚTY ŽENSKÝCH POHLAVNÍCH ORGÁNŮ – DĚLOHA, PID

Záněty pohlavních orgánů ženy jsou nejčastějším důvodem návštěvy gynekologické ordinace. Ve většině případů se jedná o infekční onemocnění, často pohlavně přenosná. Anatomicky dle lokalizace se dělí na:

- **Záněty zevních rodidel:**
 - *vulvitida*
 - *bartholinitida*
- **Záněty vnitřní rodidel:**
 - *kolpitida (vaginitida)*
 - *cervicitida*
 - záněty dělohy: *endometritida, myometritida, perimetritida*,
 - *adnexitida*
 - *hluboký pánevní zánět (pelvic inflammatory disease, PID)*, tj. zánět děložních přívěsků, vazů a pánevního peritonea

ZÁNĚT DĚLOHY

- Zánětlivý proces děložního těla může postihnout:
 - děložní sliznici (*endometritida*), může přejít na děložní svalovinu (*endomyometritida*) nebo pronikne až na pobřišnici na povrchu dělohy a vznikne *perimetritida*
 - Infekce při akutní *endometritidě* proniká do děložní dutiny z pochvy a děložního hrdla při menstruaci, popřípadě mizní nebo krevní cestou
- Zánět dělohy se vyskytuje často v souvislosti s
 - potratem nebo porodem
 - s instrumentálním nitroděložním výkonem
 - Záněty související se nazývají puerperální. Při vzácných nepuerperálních zánětlivých procesech děložní sliznice bývají často postiženy i děložní přívěsky
- Infekce také dále souvisí s nedostatečnou hygienou nebo oslabenou imunitou
- Zánět dělohy je obvykle vyvolán smíšenou bakteriální flórou (*Neisseria gonorrhoeae*, *Actinomyces spp.*, *Streptococcus pyogenes*, *Streptococcus agalactiae*)
 - Nelze vyloučit ani tuberkulózní původ zánětu

PŘÍZNAKY + PRŮBĚH

- **AKUTNÍ FÁZE**
 - V této fázi se rozvíjí zánětlivé změny ve sliznici dělohy
 - Slizniční žlázy produkují více hlenu, na povrchu sliznice se tvoří hnisavý povlak
 - Uzavře-li zduřelá sliznice kanál děložního hrdla, hromadí se v děložní dutině zánětlivý výpotek a výměšky slizničních žláz, které mohou nabýt až charakteru hnisu; tak vzniká tzv. *pyometra*
- **CHRONICKÁ**
 - *Endometritida* je obvykle spojena se zánětem děložní svaloviny (*endomyometritida*)
 - Samostatný zánět děložní svaloviny se nevyskytuje

- Chronický děložní zánět je obvyklý u žen s podslizničními myomy (nezhoubné nádory z děložní svaloviny), velkými polypy (výrůstky) děložní sliznice nebo při zavedeném nitroděložním tělísku (IUD)
- Zánět dělohy se projevuje zejména:
 - dlouhodobými bolestmi břicha
 - krvácením mimo menstruaci či poruchou menstruace (delší krvácení než běžně žena má, špinění)
 - bolestmi podbříšku a zad
 - zvýšenou teplotou i horečkou či zimnicí
 - bolestí a pálením při močení
 - hlenovitý až hnisavý výtok
 - děloha je prosáklá, zvětšená, bolestivá při pohmatu

LÉČBA

- Prvním krokem úspěšné léčby děložního zánětu je vyprázdnění hnisavého obsahu z děložní dutiny, šetrným rozšířením děložního hrdla
- Onemocnění vyžaduje okamžité nasazení **antibiotické léčby**
 - Osvědčují se buď tzv. inhibitory beta-laktamáz (antibiotika amoxicilin/kyselina klavulánová), nebo kombinace gentamicin + cefoxitin
 - Součástí léčby je nescifická protizánětlivá léčba
 - Při těžších formách onemocnění je nutná hospitalizace
- Dále je důležitá lokální léčba v podobě výplachů, mastí a čípků

PREVENCE

- Nejdůležitější je dodržování hygieny a to jak ženy, tak i jejího sexuálního partnera
- Používání kondomů je také důležité, obzvláště pokud žena často partnery střídá, což je jeden z rizikových faktorů
- Žena by se také měla starat o svou imunitu

ZÁNĚTY PID

- **Hluboký pánevní zánět /pelvic inflammatory disease/** je obecný pojem pro:
 - zánět v malé pánvi - ženské dělohy, vejcovodů a/nebo vaječnicků, zjednodušeně pro zánět ženských pohlavních orgánů nad úroveň děložního hrdla
- Zánět se může šířit do okolní tkáně a orgánů
 - To může vést k nekróze tkáně a k tvorbě abscesů a hnisu
 - Tato nejzávažnější forma zánětu ženského pohlavního ústrojí může být způsobena:
 - virovou, plísňovou, parazitární, avšak nejčastěji bakteriální infekcí
- Nejčastější příčinou PID jsou sexuálně přenosné infekce
- Neléčení nemoci může mít vážné následky, včetně neplodnosti nebo poruch menstruačního cyklu
- Léčení se nedoporučuje domácí ale, pacientka musí být hospitalizovaná v nemocnici, k důsledné diagnostice a léčbě více kombinací ATB podávaných i.v formou, délka hospitalizace dle efektu léčby a spolupráce pacientky

PID POSTIHUJE TYTO ORGÁNY

- Při ascendentním (vzestupným) šíření infekce z vagíny a děložního krčku může zánět postupně napadnout:
 - Vnitřní výstelku dělohy (endometrium)
 - Vejcovody
 - Tkáně v okolí dělohy (parametrium)
 - Vaječníky
 - Vnitřní výstelku břišní dutiny (peritoneum)
- Podle toho, jaká část pohlavního ústrojí je postižena pak hovoříme o:
 - Endometrické salpingitidě (zánět vejcovodů)
 - Ovaritis (zánět vaječnicků)
 - Peritonitidě

PŘÍZNAKY PID

- PID často nevyvolává žádné potíže a neprojevuje se žádnými zvláštními příznaky
- Obvykle mají ženy jen mírné příznaky
- Nebo se projeví jako náhlá příhoda břišní – horečky, zástava peristaltiky
- Jestliže se onemocnění neléčí, může způsobit jizvení a nevratné poškození jednoho nebo více reprodukčních orgánů. Jizvení vejcovodů může způsobit neplodnost a významně také zvýšit riziko mimoděložního těhotenství (rozšíření průsvitu vejcovodů – sacto / hydrosalpinx).
- Často mají ženy pouze tyto obtíže:
 - Bolesti v oblasti pánve, vaječnicků nebo dolní části břicha
 - Bolest při pohlavním styku
 - Bolest při močení
 - Krvácení po pohlavním styku nebo mimo menstruaci
 - Bolestivá menstruace
 - Silné menstruační krvácení
 - Vaginální výtok žluté až zelené barvy
 - Únava
- U některých žen ale může dojít až k rozvoji velmi závažných potíží, jako jsou:
 - Silná bolest v dolní části břicha
 - Vysoká horečka
 - Nevolnost a zvracení

LÉČBA

- Pokud je PID diagnostikována včas, lze účinně léčit ATB
- Neléčená či pozdě léčená PID může vést k závažným komplikacím
 - Nejčastěji k opakovaným chronickým zánětům pánve
 - Abscesy vaječnicků a vejcovodů
 - Dlouhotrvající silná bolest
 - Neplodnost

SLOVNÍČEK

- Endometritida-zánět sliznice děložní (viz endometrium)
- Pyometrium-je zánět dělohy, při kterém dojde k naplnění děložní dutiny hnisavým výpotkem
- Endomyometritida-je označení pro zánětlivé postižení sliznice děložní
- Polypy-výrůstek na sliznici
- Myom-nezhoubný nádor vzniklý z děložní svaloviny
- PID-hluboký pánevní zánět
- Ascendentní šíření-vzestupná intrakanalikulárně – pochvou, cervikálním kanálem do dutiny děložní až na peritoneum
- Absces-či hlíza je odborným označením pro dutinu v těle vyplněnou hnisem

- Parametrium- tkáň v okolí dělohy, závěsný aparát
- Peritoneum-vnitřní výstelka břišní dutiny